

Vijftigjarig Almere werkt aan een groen en gezond stadscentrum

Almere viert dit jaar haar 50-jarig bestaan. Een jonge stad, gebouwd als *New Town*, die nog altijd groeit en zich ontwikkelt. Voor het eerst staat Almere voor een grote verdichtingsopgave: meer woningen, meer voorzieningen, én meer groen in het centrum. Het Stadsweteringpark wordt een lang stadspark waarin bomen een belangrijke rol spelen op basis van hun bijdrage, onder andere, aan biodiversiteit en de gezondheid van mensen en dieren.

Zes sleutelprojecten

“De gemeenteraad heeft een paar jaar geleden gezegd: het centrum moet levendiger, en het is nu nog versteend” vertelt Ivonne de Nood, regisseur van de lange termijn centrumontwikkeling. “Daarom is er een [ontwikkelvisie](#) opgesteld, stevig ingezet op groen, gezond en leefbaar. De titel is Natuurkrachtig hart van de Stad 2040.” Die visie is niet alleen een papieren plan, maar kent een set spelregels voor de toekomst. Sanne Pronk, strategisch adviseur bij de afdeling Stadsruimte, legt uit: “Om te zorgen dat Almere in de toekomst ook voldoende boomkroonvolume heeft, voldoende kubieke meter die de takken en bladeren innemen, passen we de 3-30-300 regel toe in onze stad.” Voor Almere houdt dit in:

- De 3 regel: Voor Almere willen we minstens 3 bomen in een straat met potentie om uit te groeien tot een grote boom. Bij voorkeur bomen van de eerste grootte, van minimaal 12 meter hoog, omdat deze meer ecosysteemdiensten leveren.
- De 30 regel: elke buurt heeft minstens 30% van het oppervlak bedekt met boomkronen.
- De 300 regel: binnen 300 meter loop- of fietsafstand van een woning is een park of groene ruimte.

Om dat concreet te maken, zijn zes sleutelprojecten benoemd. Eén daarvan is het Stadsweteringpark, een langgerekt park van 3,5 kilometer dat straks om de binnenstad slingert.

Koppelkansen benutten

Verdichten en vergroenen in een centrumgebied is complex. “Je hebt beperkte ruimte, en de ondergrond zit al behoorlijk vol,” zegt Pronk. “Kabels, leidingen, riolering,” vult De Nood aan. “En het centrumgebied heeft meerdere functies, waar bijvoorbeeld ook evenementen plaatsvinden of de markt en horeca een plek hebben. Het dient veel doelen. Wat is er dan toch mogelijk?” Het antwoord ligt in het ordenen van de ondergrond en slimme koppelkansen. Een mooi voorbeeld is de Stadhuispromenade waar verharding plaats heeft gemaakt voor een park. Hier is ook een wadi gerealiseerd, een laag terrein dat water af kan voeren. Kunst heeft op die locatie ook een plek gekregen, met een 110 meter lange zeebank, waar je lekker kunt zitten, ontworpen door LOLA landschapsarchitecten en kunstenaar Jan van der Ploeg” aldus De Nood. Het ontwerp van infrastructurele elementen wordt ook steeds breder gezien. Pronk: “We ontwerpen momenteel een bruggenfamilie die in wezen natuur inclusieve verbindingen zijn met oog voor flora en fauna. Het ontwerp is aan de zijanten open en groen. Zo kunnen dieren ook oversteken, gescheiden van voetgangers. Dit type brug zal terugkomen in het Stadsweteringpark.”

“We werken fasegewijs toe naar een rijk en divers park.”

Stadsweteringpark: een langjarig traject

Het Stadsweteringpark is één van de sleutelprojecten van de ontwikkelvisie en bestaat nog niet, maar de contouren worden steeds duidelijker. “De ontwikkelvisie zei: er komt een 3,5 km lang park in de binnenstad,” vertelt De Nood. “Belangrijke doelen zijn een klimaatadaptief karakter, vergroten van de biodiversiteit en ruimte voor ontmoeting, wandelen en verblijven.” Bureau BOOM! landscape werkte het concept uit tot een strategisch ontwerp met een Leidraad Inrichting Stadsweteringpark (LIS). “Het is een ontwerp dat geleidelijke transformatie mogelijk maakt,” zegt De Nood. “Het is een langjarig traject, fasegewijs werken we toe naar een rijk en divers park.”

Pronk legt uit hoe dat gebeurt: “We hebben ontwerpprincipes gebruikt zoals vergroenen, maar ook het duurzaam beheren van bomen. Almere is jong, dus soms vervangen we groen voor het eerst. We willen een divers bomenbestand, goed voor ecologie en gezondheid. Kaalslag, ook in de toekomst, moeten we voorkomen.” Idverde, specialist in groenbeheer, werd gevraagd om mee te denken over die strategie.

“We hanteren criteria rond sociaal gedrag, ontspanning en beweging.”

Belevingskwaliteit

Maxime ten Brundel van Idverde vertelt over de opstart van het gezamenlijke project: “Wat me opviel: gezondheid stond niet letterlijk in de opdracht, maar tussen de regels door las ik het weldegelijk terug. We hebben daarom Green Health Mapping toegepast op de vraag in Almere: een methode om inzichtelijk te maken wat de bomen bijdragen aan (mentale) gezondheid, klimaat en beleving.” Die methode kijkt naar functies van bomen: wateropvang, koolstofopslag, het voorkomen van hittestress. “Maar de gezondheidswaarde voor de mens is soms nog moeilijker te meten. Die waarde is betrekkelijk nieuw in de wereld van bomenstrategieën,” zegt Ten Brundel. “We hebben toetsbare criteria opgesteld. Het gaat om belevingskwaliteit: nodigt het uit tot sociaal gedrag, ontspanning of beweging? Zo kan groen bijdragen aan cohesie, stressreductie en uitnodigingen tot sporten en spelen.”

Volgens Ten Brundel heeft groen ook een psychologische werking: “Je hebt restauratieve werking van groen, dat resulteert in rustige plekken waar je je kan terugtrekken. Bomen hebben een geluiddempende werking en zijn zo kalmerend. En je hebt plekken die sociaal aantrekkelijk zijn, stimulerend, waar je creativiteit wordt gestimuleerd. De lineaire vorm van het park maakt dat je langs verschillende van dit soorten plekken komt. Het is een innovatieve manier van kijken naar (stads)groen, met een wetenschappelijke onderbouwing als basis.”

Samenhang tussen fysiek en sociaal

De Nood benadrukt dat het park bepalend wordt voor de omgeving: “Er gaan veel nieuwe bewoners bijkomen die geen eigen tuin hebben, dus er komt druk op de omgeving. Het park maakt ruimte voor ontmoeting, beleving en beweging. We zetten in op een rondje over land en water.” Pronk wijst op klimaatadaptatie: “Het park moet hittestress en piekbuien aankunnen. En prettig zijn voor mens en dier.”

De Nood ziet soms nog een gemeentelijke uitdaging: “Soms zijn fysiek en sociaal nog gescheiden werelden. In dit project is de samenwerking volop opgezocht en zie je de samenhang tussen opgaven goed terugkomen. Het belang van het park wordt breed onderschreven.” Pronk vult aan: “De visie openbare ruimte kent alle pijlers voor dit park ook, dus er is geen discussie dat dit er op deze manier moet komen.”

Een park voor de toekomst

Het Stadsweteringpark is geen project van één jaar, maar een transformatie tot 2040. “We erkennen de bestaande structuren van het groen, maar willen het geleidelijk transformeren,” zegt De Nood. “Een diverser en breder bomenbestand en diverser en gelaagder groen. We hebben genoeg redenen waarom dat nodig is.” Het park moet het centrum niet alleen groener maken, maar ook gezonder, klimaatbestendig en sociaal aantrekkelijk. Of zoals Ten Brundel het samenvat: “Zo biodivers mogelijk is ook de goede keuze voor de gezondheid van inwoners.”

Tips voor andere gemeenten:

- Zorg dat beheerders zo vroeg mogelijk meedoen in gebiedsontwikkeling en ontwerp.
- Doe een 0-meting van je bomenbestand op het gebied van ecologische waarde en biodiversiteit en restauratieve werking.
- Kies bij vergroening vroegtijdig strategische sleutelprojecten die langjarige inzet vragen, en waar je morgen al aan moet beginnen.
- Betrek beheerders in het vroege stadium van een project zoals een stadspark. Het begrip “waarde” moet breed worden opgevat.
- Wees niet bang om ideeën mee te nemen die niet helemaal met harde cijfers te beredeneren zijn.